

TRABUJNA

ŠTUDENTSKI LIST

ŠT. 14

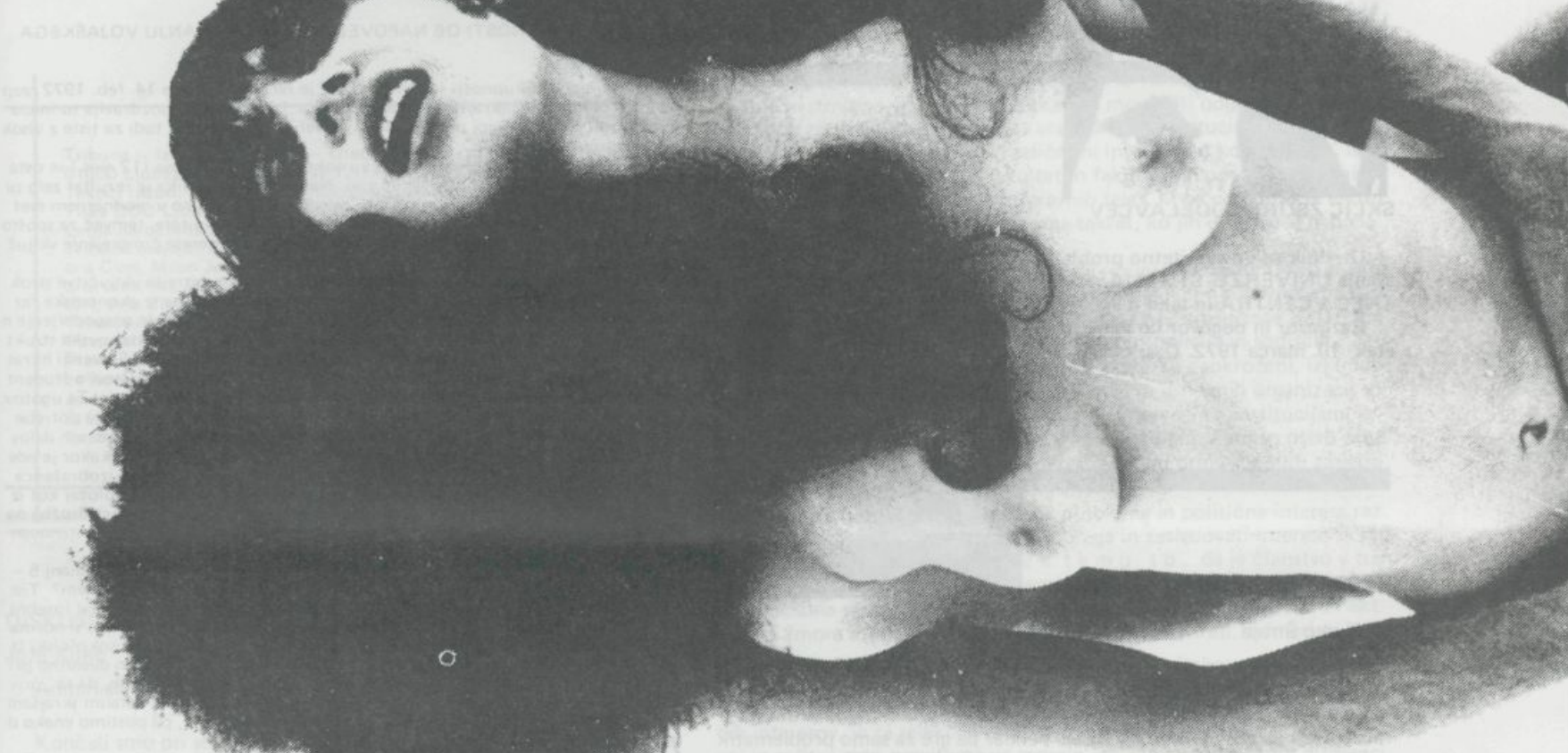
LETNIK XXI

LJUBLJANA, 6. MARCA

CENA 1Ndin

Svoboda, ki je le za pristaše vlade in za člane partije — čeprav je njihov o število ne vem kako veliko — ni prava svoboda. Svoboda je Svoboda tistih, ki mislijo drugače.

(rosa luxemburg)

VISOKOŠOLSKA DIDAKTIKA
prof. dr. Vlado Schmidt

(predavanje za fakultetni odbor FF, 17. XI. 71, povzel V.Z.)

Študentske in profesorske kritike in raziskave študijskih in izpitnih režimov na univerzah so v zadnjih letih pokazale na slabosti sedanjega i zpitnega režima:

- izredno slabo preverja znanje diplomantov, ima majhno prognoistično vrednost
 - ocenjuje se le reprodukcijska sposobnost, zapomnjevanje, ne pa kritičnost, ustvarjalnost, sposobnost za znanstveno raziskovalno delo
 - slabe mentalnohigienske posledice
 - subjektivno ocenjevanje
 - znanje se zahteva le v določeni enkratni situaciji (v trenutku izpita), čeprav je znanje potrebno vedno
- Te slabosti je mogoče odpraviti z DRUGAČNIMI OBLIKAMI PREVERJANJA IN PRIDOBIVANJA ZNANJA :
- študentovo raziskovalno delo
 - večji poudarek na seminarjih in diplomskih nalogah
 - teamsko delo (ki lahko v veliki meri nadomesti predavanja in seminarje)
 - diskusijska aktivnost
- Treba je prenašati težišče na te druge oblike. Kako pa je vendar mogoče izboljševati tradicionalne izpite?
- določiti obvezno snov za pozitivno oceno (to dodati učnim programom, da ne bodo študentje še naprej zbirali podatkov o profesorjev i izpitni zahtevnosti ilegalno, po hodnikih)
 - vprašanja napisati na listke, študent jih izbira z vlečenjem

- študent navede v prijavnici, ali hoče, da je izpit javen ali ne
- ocenjevati večkrat v krajših časovnih presledkih
- testi znanja
- uvesti le tri ocene: ni opravil, opravil, opravil z odliko
- študent naj vsaj deloma sam določi, kaj hoče biti vprašan: profesor ga mora vprašati tudi iz enega ali dveh temeljnih kompleksov, s katerimi se je študent posebej ukvarjal. Boljši profesorji tako že dolgo ravnajo — take teme potem tudi določajo za klavzurne naloge.
- odpraviti absurdno kontrolo pri klavzurah: dopustiti uporabo literature. Študent tako ne bo dokazoval le svoje memorativne sposobnosti ampak tudi razgledanost po literaturi, kritičnost, sposobnost osvetljevanja problematike z novih aspektov ipd. Seveda morajo biti na slovi nalog potem ustrezno zastavljeni, tako da onemogočajo prepričevanje.
- Ukrepi proti nevrozam, ki jih povzročata sedanj i izpitni režim:
- študent mora imeti pravico brez posledic odstopiti celo med izpiti, in to ne da bi moral svoj sklep obvezno utemeljevati
- določiti najmanjši obvezni čas trajanja izpita. Zlasti negativna ocena mora biti ugotovljena po daljšem času (ne le 15 minut, kot doslej). Študent ne sme pasti že zaradi prve neumnosti, ki jo blekne, pa naj bo ta neumnost še tako velika.
- pravica ponavljanja izpita ne sme biti omejena (kot je pri nas na trikrat): raziskave so pokazale, da se zaradi tega število izpitov ni povečalo
- če študent opravi izpit z najnižjo oceno, za štipendijo ali posojilo pa je pogoj dobra ocena, lahko izpit ponavlja; obvelja boljša ocena (ne pa povprečje!)
- Pri reelekciji je treba upoštevati tudi profesorjevo pedagoško sposobnost. V reelekcijskih komisijah morajo sodelovati tudi študentje. Raziskave so pokazale, da argumenti nasprotnikov sodelovanja študentov („študenti bodo favorizirali profesorje z manjšo izpitno zahtevnostjo, s t rogostjo“) ne držijo.

1234567

Mladinska knjiga v Ljubljani nam je POSLALA V OCENO:

Ferdo Godina: Ljudje
Nada Kraigher: Moj sin v Kirgiziji
Lučka Petrič: Rumeni konj

POPRAVEK

V 12. številki morate videti pod prispevkom ETO TO SAM VAM JA ta tri imena: Marjan Pungartnik, Boris Mazalin in Nikola Damjanič.

SKLIC ZBORA SODELAVCEV

Urednik za univerzitetno problematiko sklicuje vse sodelavce za pravašanja UNIVERZE, ŠTUDIJA, REFORME UNIVERZE, UNIVERZITETNEGA CENTRA in tako dalje.

Razgovor in dogovor bo v prostorih Tribune, Trg revolucije 1/II v petek, 10. marca 1972. Čas: ob 18. uri.

ZOPET O LEVIČARSKI PAROLI

Darko Štrajn

Skušam odgovorjati na polemiko Stanka Hočevarja v 13. številki Tribune o mojem zapisu „proti perverziji levičarske parole“, kljub temu, da se mi zdi, da večina njegovih mnenj problemsko in argumentirano pravašprav ne zadeva mojega zapisa. Vendar pa gre za samo problematiko, ki je za, trenutno zgolj latentno prisotno študentsko gibanje, verjetno precej pomembna, če pomislimo, da z iskanjem adekvatnega načina delovanja sovpadata tudi vsebinska orientacija gibanja.

Če danes skušamo premisliti nemško študentsko gibanje, ki je veliko energije in prodornosti pokazalo nevzdržnost sedanjih družbenih razmerij, se nam pojasnjuje, odkod Dutschkejeva parola o dolgem maršu skozi institucije. Pokazalo se je, da etablirani sistem v svoji monolitnosti, zasidran v „molčeči večini“, ni zrušljiv z enim samim zamahom specifičnega sloja v družbi (kakršen je sloj študentov) pač pa da gre za dolgotrajnejši proces majanja temeljev sistema, za proces, v katerem je potrebno doseči revolucionarno participacijo množic, ki nosijo produkcijski proces. Toda, kolikor si lahko predstavljamo, nikakor ni šlo za redukcijo gibanja v klasični reformizem, pač pa za doseg trajnejše radikalizacije.

Ko smo Slovenci doživeli leto študentske aktivnosti, so se takoj pojavili glasovi: zdaj pa se bi začel dolgi pohod skozi institucije, pri čemer pa je le malokdo vedel, kaj to pravašprav v naših pogojih more pomeniti, tako da so si tudi tisti, katerih interesi so interesi obvladovanja situacije, ohranjanja brezkonfliktnega stanja . . . , kar zaželeli študentsko usmeritev v „pohod skozi institucije“, ker so si pod tem predstavljali u mirjeno konstruktivno sistemsko sodelovanje študentskega gibanja, kar bi pravašprav pomenilo njegovo odstranitev, saj bi se bitka prenesla na spolzki teren političnega kibica. Po drugi strani pa so si „dobronamerni“ v samem gibanju predstavljali, kako bo nekaj univerzitetnih herojev prekorakalo institucije, pa bo na tem svetu vse lepo . . .

Strinjam se, Stanko, potrebno je ugotoviti, „kakšni so pogoji, prostori in kateri so tisti različni interesi v njem, zaradi katerih prihaja do perverzije levičarske parole“. Prav gotovo je vprašanje, čigavi interesi so za to, da je socialna struktura študentov takšna, kot je, čigavi interesi stojijo za bleferskim informiranjem, čigavi interesi kreirajo takšno stanje vanjsko politiko itd. Ne gre mi za navajanje že dolgo znanih objektov kritike, gre za vprašanje, kako razkriti perverzijo institucionalnega siste-

ma, ki zahteva tudi perverzijo „levičarstva“, da bi ga na ta način absorbiral. In to je vprašanje, ki se poraja ob levičarski paroli, vsekakor pa ne samo vprašanje o tem, kdo bolj pozna Dutschkejeve spise. Mislim, da sem v svojem zapisu v 11. številki dovolj jasno tudi povedal, da mi gre za vprašanje, kako doseči, da študentje po koncu študija ne bodo mirno reproducirali obstoječega institucionalnega sistema.

Po drugi strani pa sem z mnenjem, da so tudi demonstracije, s tem, ko se usmerjajo v zahteve nasproti institucionalnemu sistemu, še vedno znotraj sistema investicij pravašprav skušal opozoriti na iluzije o tako imenovanem izveninstitucionalnem delovanju, ki ni oboroženo z ničemer, kar bi institucionalni sistem resnično postavljalo pred dejstvo njegove odtujenosti od človeka. Kaj naj potemtaka pomeni marš skozi institucije? Kaj naj bi pomenila Stankova trditev, da stvari opazujeva z različnih zornih kotov? V čem je moj oportunizem?

Ne bom odgovarjal na vsa ta vprašanja, ker bi samo ponavljal tisto, kar sem skozi več letošnjih zapisov že povedal, čeprav si ne lastnim za dnjih in dokončnih odgovorov in sem tudi mnenja, da je vprašanje v nakazani smeri potrebno še kako radikalizirati. Potrudiva se torej, Stanko, morda ne bova potem več gledala „z različnih zornih kotov“.

SPOROČILO JAVNOSTI OB NAPOVEDANEM SKRAJŠANJU VOJAŠKEGA ROKA

Izvršni odbor Skupnosti študentov LVZ je na svoji seji dne 14. feb. 1972 razpravljal o predlogu za skrajšanje vojaškega roka. Izvršni odbor pozdravlja to iniciativo, hkrati pa izraža svoj protest, da to ne velja za vse enako: tudi za tiste z visoko ošolsko izobrazbo.

Razlika v dolžini vojaškega roka za visokošolsko izobražene (12 mes.) in ostale (18 mes.) vsekakor ni nastala slučajno. Nasprotno, ta razlika je rezultat zelo prave družbene odločitve in pa tudi zgledov, ki jih imamo v modernem svetu. Takoj je potrebno poudariti, da ne gre za nikakršne bonitete, temveč za spoštovanje evidentne družbene zakonitosti in še posebej za interese čimprejšnje vključitve strokovnjakov – izobraženec v proizvodni proces.

1. Ves naš razvoj ni bil še nikoli tako odvisen od čim hitrejšje vključitve strokovnjakov v delovni proces kot danes, ko nas domače in svetovne ekonomske razmere silijo v čim uspešnejše gospodarjenje in upravljanje. Da naše gospodarjenje in takšno, kot bi moralo biti, je eden od vzrokov tudi neustrezna kadrovska struktura (50 % delovnih mest je zasedenih z neustrezno izobrazbo!). V Sloveniji hkrati ugotavljamo, da ni nikakršne perspektive za izboljšanje situacije; število študentov, posebej pa še diplomantov ne samo, da ne raste, temveč celo pada. Ta ugotovitev se še posebej pokaže, če primerjamo pritek diplomantov in rastoče potrebe gospodarstva in družbenih služb. Razlika med številom ustreznih zasedenih delovnih mest in številom neustrezno zasedenih mest se veča! Zakaj? Vsekakor je eden od vzrokov, da danes študij ne prinaša več monopolnega položaja izobraženca v družbi. Nekdo, ki gre v strokovno šolo, ima skoraj enak družbeni položaj kot izobraženec. Seveda je ta proces izenačevanja pozitiven, vendar pa mora družba na njem vedno nove stimulanse za študij (štipendije, krediti, osebni dohodki, stanovanja). Pomemben stimulans bi bil tudi skrajšani vojaški rok.

2. Drug evidenten problem, je, da izobraženci startajo v življenje najmanj 5 – 6 let pozneje, kot na primer tisti, ki gredo v strokovne šole. Kaj to pomeni? Tisti, ki imajo šestletno prednost, si v tem času zagotovijo ustrezen standard (osebni dohodki, stanovanja) in si lahko osnujejo družine – skratka, zagotovijo si normalne življenjske pogoje. Kaj pa čaka njihove kolege, ki so zaključili visokošolski študij? Po enem letu vojaškega roka startajo šest let pozneje z eno do dveletno pravnisko plačo. Stanovanja seveda ne morejo dobiti. Tako se izkaže, da ta „privilegij“ študiranja pomeni velik hendikep. V takšni situaciji vsem ostalim skrajšam o vojaški rok, tej skupini, ki je v družbeno slabšem položaju, pa pustimo enako dolg vojaški rok.

Vsi smo začudeni, da „nehvaležni izobraženci“ odhajajo v tujino na delo. Seveda, kako pa naj si sicer zagotovijo pri 25 ali 26 letih starosti čimprej standard normalnega nivoja, ki je potreben za osnovanje družine. S skrajšanjem vojaškega roka bi to neupravičeno diferenciacijo ublažili. Če bo odločitev takšna, kot je konceptirana, pa se bo diferenciacija še povečala. Ne smemo pozabiti neke pozitivne posledice skrajšanja vojaškega roka, recimo na devet mesecev, namreč da bi se s tem sprostil določeno število strokovnjakov in bi laže pokrili najnujnejše potrebe po kadrih. Oceniti bi se dalo, kakšno gospodarsko korist bi imela naša družba od tega.

3. Glavni argument krajšega roka za visoko izobražene je ta, da za njihovo vojaško usposobitev ni potrebno toliko časa kot za povprečnega vojaka. Razlog temu je vsesplošna večja razgledanost in pa tudi večje posebno znanje, ki ga pridobijo v okviru predvojaške vzgoje. Tako imajo visoko izobraženi dve leti (!) predvojaške vzgoje. Če upoštevamo to skupaj z vojaškim rokom, lahko ugotovimo, da je skupna vezanost izobraženca večja kot pri ostalih.

4. Sprašujemo se, kje je vzrok, da v predlogu, ki je bil najavljen v časopisu (Delo 12.2.1972) ni predvideno skrajšanje tudi za visokošolsko izobražene. Prav gotovo ne more biti vzrok v tem, da bi bili ti manj usposobljeni v vojaških veščinah. Te veščine je sposobna ta kategorija obveznikov osvojiti v najkrajšem času, in tak o niti devet mesecev ne bi bilo potrebno. Brez večjih težav bi lahko v tem času prilagodili šolanje za rezervne oficirje. Razlog tudi ne more biti v tem, da bi se splošno število vojakov v jugoslovanski armadi preveč zmanjšalo in bi trpela naša vojna pripravljenost, če računamo, da je procent visokošolsko izobraženih obveznikov zelo nizek. Ostane samo še izgovarjanje na enakopravnost vseh! Četudi bi že sprejeli to vrsto „enakopravnosti“, ne bi mogli razumeti razlike, ki še ostane! Vendar pa je potrebno povedati, da je ta enakopravnost samo formalna. Dejanstvo gre za veliko neenakopravnost za izobražene, ki naj bi ob štirih letih vezanosti na predvojaško vzgojo in ob tem, da startajo v življenje šest let kasneje, še „enakopravno“ dolgo služili vojaški rok. Seveda, tudi skrajšanje vojaškega roka na devet mesecev ne bi moglo pripeljati do materialne enakopravnosti, vendar pa bi položaj ublažila. Boj za dejansko enakopravnost (delovni status študenta) se s tem začne! IO – Izvršni odbor apelira na vsa napredno jugoslovansko javnost, na sekretariat za narodno obrambo in še posebej zvezo skupščino, naj upošteva zgoraj navedene argumente. Predlagamo, naj se v Zakon o skrajšanju vojaškega roka vključijo določila, da se skrajša vojaški rok visokošolsko izobraženim in edino-hranilcem na devet mesecev. Teh devet mesecev bi bilo potrebno bolj intenzivno izkoristiti za šolanje. Kajti to je v splošno družbenem interesu! Vojaški rok je čast, to ne pomeni negativnega odnosa, gre samo za upoštevanje družbenih zakonitosti in situacije.

IO – SŠ LVZ

Komite univerzitetne konference ZKS ali na kratko KUK vsako leto organizira na smučarsko-politični seminar za študentske sekretarje osnovnih partijskih celic na univerzi. Lani je bil enotedenski seminar v Kranjski gori, letos v Podkorenu.

Dopoldan smučanje, popoldan štiri ure dela, zvečer prosta zabava.

Seminar naj bi sekretarje teoretično pripravil za nadaljnje delo po celicah, hkrati pa naj bi bil nagrada za njihovo delo, oddih takorekoč.

Vsi vemo, kje je danes partija na univerzi. Pred razsulom, Tisoč petsto komun istov v nekaj deset celicah, od katerih se polovica praktično ne sestaja, ostala pol ovica pa le redkokdaj uspe biti sklepčna. Zato je več kot očitno, da je seminar p otreben, potreben teden dni resnega pogovarjanja, diskusije in reševanja osnovni h idejnih in organizacijskih vprašanj univerzitetne partije.

Spominjam se, ko sem bil pred letom dni na nekem levičarskem kongresu v z ahodni Evropi. Delali smo od sedmih zjutraj do osmih zvečer. In to se nam je zde lo ne samo popolnoma normalno, ampak edino mogoče.

Naše organizacije razpadajo, delo sekretarjev je najmileje rečeno neustrezno, mi pa se gremo počitniške seminarje. Nagrada za letoletno delo. Prvič, za kakšno delo? In drugič, zakaj nagrada za komunisti, saj je delo v partiji najosnovnejša d olžnost, ki ne potrebuje nobene nagrade. Če bomo lahko sekretarje zbrali za tede n dni na leto samo tako, da jim bomo omogočili zastoj smučarijo, kje bomo po tem sploh našli v ljudeh dovolj energije za normalno delo? Bomo začeli članom dajati hranarino za vsak sestanek, ki se ga bodo udeležili. Komunisti so avantgard a delavskega razreda, so naš učili ob sprejemu v ZK. Edina prava vzpodbuda za k omuniste je uspeh njegovega dela in pa seveda njegova visoka zavest. Brez zavesti ne bomo sanirali našega žalostnega položaja na univerzi. Še najmanj pa s smučars kimi nagradnimi tečajji.

jz

Tribuna — Izdaja IO SŠ LVZ — Uredništvo in uprava:
61000 Ljubljana, Trg revolucije 1/11 — Telefon 21-280.
Tekoči račun: 501-8-78-1 — Rokopisov ne vračamo —
Tiska DDU Ljubljana, Parmova 39 — Poština plačana v gotovini.
Letna naročnina 25 Ndin.
Tribuno urejajo: Franko Adam, Mladen Dolar (glavni urednik), B oris Cizej, Milan Jesih, Marjan Pungartnik, Vladimir Simič (odgov orn urednik), Darko Štrajn, Bora Zlobec (sekretar redakcije in lek tor), Jaša Zlobec.
Tehnični urednik: Tomo Podgornik
Fotografije: Drev Franc
Stalni sodelavci: Milan Dekleva, Jure Detela, Stanko Hočevnar, Jo že Konc, Pavel Kristan, Tomaž Kšela, Andrej Medved, Jure Mikuž, Jernej Novak, Janez Stergar, Marko Šlodnjak, Ivo Svetina, Mladen Švarc, Cvetka Tot, Milenko Vakanjac, Peter Vodopivec, Vinko Za lar, Pavle Zgaga, Aleksander Zorn.

DISKUSIJAM O TRIBUNI NA ROB (2)

Jože Konc

Administrativni ukrepi da ali ne

Končali smo pri sodnih prepovedih, pri čemer na eni strani iščejo o dgovor: zakaj prepovedi, na drugi strani pa je prepoved apriorno odobrav ana. Ob tem vsi dobro vemo, da mišljenja in stališča ne morejo biti prepo vedana, lahko pa so prepovedani postopki za javno posredovanje mišlj enj in stališč — ali kakor temu pravimo: „razširjanje neresnic“, „vzmem irjanje občanov“, „prekršek zoper javni red in mir“. Zato tudi niso bili obsojeni avtorji ali odgovorni urednik Tribune, temveč sama Tribuna k ot medij. Ona je pretrpela kazen, njo so ostri noži razrezali na tisoče in tisoče komadov, medtem ko so stališča ostala.

Iz tega se da sklepati, da tisti, ki so apriorno za prepoved, hočejo ra zlike v stališčih enostavno izbrisati, nočejo jih slišati, na drugi strani pa beremo v zapisniku študentov pravne fakultete: „vsak študent naj se z ave, da je izražanje njegovega mišljenja ne samo pravica, temveč tudi n jegova dolžnost“. Seveda, samo ne pred sodiščem.

Toda pota za normalno posredovanje stališč ne ustrezajo. Tu ne mo remo govoriti o kakem kratkem stiku, ki se da hitro popraviti, temveč o trajnem kratkem stiku ali o takoimenovani institucionalizaciji in para lizaciji pobud in stališč (Supek), o čemer govori ves naš primer s Tribu no.

Poskus sveta Tribune po zaplembi 9. številke, da bi politični proble m objave inkriminiranega članka obrnil v tehnični problem, se je hitro izjalovil. Svet Tribune je v svojem Stališču menil, „da za idejna in poli tična razčiščevanja takih vprašanj obstojajo predvsem drugi družbeni in politični forumi v ZKS, SZDL in Zvezi študentov“ (ne pa sodišče). Komite UK je to stališče označil kot „oportunistično brambovstvo (ki) jemlje svetu Tribune sleherno verodostojnost“.

Tukaj sta torej dve nasprotujoči si stališči, pa verjetno tudi interesa, ki izključujeta sleherno integracijo problema. Nadaljnja obravnava pro blema na tej bazi bi privedla do vedno večje polarizacije in blokiranost i. Zato je odstop članov sveta Tribune bil takorekoč logičen. Svet Trib une se je obnašal brambovsko zaradi naravnega refleksa obrambe in ko nfrontacije z okoljem ter v imenu nekih višjih načel demokracije (do u redništva Tribune), ki narekuje, da moramo nuditi enake možnosti vsak

emu interesu, da bo ustrezno zastopan in branjen (Županov). V takem položaju je bil vsak poskus kritike in samokritike znotraj sveta presliš a n ali ignoriran. (Svet Tribune prav gotovo tudi sedaj ne bi sprejel vloge tožilca ali sodnika, temveč bi dal stvarjem ustrezno družbeno težo.)

Enak primer ostre konfrontacije smo pred tem doživeli, ko je komi te OK Vič-Rudnik od CK ZKS zahteval, naj obravnava delo komiteja UK, pozneje pa je naredil isto komite OK Bežigrad v še ostrejši obliki. V zahtevi OK Vič-Rudnik piše, da je „univerza slovenska, študentje so del naše družbe in komunisti na univerzi so člani enotne Zveze komun istov Slovenije, ki jo predstavlja Centralni komite.“

Ko smo torej ugotovili obstoj različnih interesnih grupacij v zvezi z istim problemom (navedeni komiteji ZKS, svet in aktiv Tribune ter ure dništvo), lahko dodamo, da je vsem skupno, to da nastopajo v imenu v išjih interesov ali interesov celotne skupnosti ter da je značilno zanje, d a so zaprte strukture.

Sklicevanje na višje interese in na arbitražo je znak paternalističnih -družbenih modelov, kjer nižji organi funkcionirajo le kot pomožni (Žu panov), medtem ko sklicevanje na skupne interese predpostavlja, da im ajo vsi pripadniki povsem skupne interese. Ta domneva je znana tudi k ot idealistični univerzalizem (Galtung). V našem primeru smo že dosed aj lahko opazili precejšnjo razliko interesov, predvsem v enem temeljni h družbenih problemov: v razvoju demokratskih in političnih svobošč in (Bilandžič).

O zaprtosti omenjenih struktur pa govori njihova čedalje večja notr anja homogenizacija, dušitev ali skrajna oslabitev notranje kritike in sa mokritike navzven. Ne samo da so te strukture izolirane od domnevani h „nasprotnikov“, temveč imajo o njih tudi predstavo kot o zaključenih celotah. Tako na primer gleda komite OK Vič-Rudnik na univerzo kot na enotno in strnjeno organizacijo, za katero mora biti odgovoren komite UK, toda znotraj univerze obstaja vrsta drugih institucionaliziranih ali organizacijskih struktur z zelo različnimi interesi, od komiteja UK in T ribune, IO SŠ LVZ, radia do fakultet in fakultetnih osnovnih organiza cij in drugih strokovnih in samoupravnih teles, ki pa ne čutijo te enotn osti in strjenosti, morda le izjemoma takrat, ko jih od „zunaj napada jo“.

Ravno tako gledajo verjetno npr. na Tribuni na komite OK Vič-Rud nik kot na enega od sestavnih delov monolitne in enotne družbene sup erstrukture občinskih konferenc in aktivov ZKS, organizacij SZDL ter Zveze borcev in še nekaterih drugih institucij (policija in sodišča).

Interesi vodstev in homogenih, zaprtih grup so zaokroženi, izključe ni glede na interese drugih. Interesi članstva in osnovnih organizacij so bolj mnogoterni. Identifikacija pri prvih z interesi in z institucijami je visoka, zato tudi nimajo posluha za interese drugih. Zato so ostro post avljeni in diferencirani politični interesi v večini primerov tudi zasledo vani s političnimi sredstvi.

Medtem skuša članstvo politične probleme in politične interese raz ložiti in razčleniti, ločiti slabo od dobrega in zasledovati interese širših struktur. V veliki meri pripomore k t e m u t o , da je članstvo v tren utku aktualnosti nekega političnega problema parcialno vključeno v v ečje socialne skupine — ena od teh je tudi osnovna organizacija ali akt iv — in zmore interese in stališča ustrezneje valorizirati, primerjati in p ostavljati.

Do paralizacije pride prav takrat, ko razna stališča in pobude vodst vo (institucija) in ožje skupine še naprej selekcionirajo po kriterijih last nih interesov, in ta selekcija privede do še večje polarizacije. Možni ukr epi in rešitve zato praviloma ne morejo izhajati iz na ta način diferenci ranih interesov, ker pride do tekmovanja diferenciranih stališč, do ogor čene politične borbe, do preštevanja in obračunavanja. V našem prime ru bi stopnjevanje po liniji diferenciranih (in paraliziranih) interesov p rivedlo zelo daleč. Recimo, kot odgovor na administrativne zahteve k omiteja OK Bežigrad bi Tribuna začela pri študentskih vodstvih kampa njo za moralno-politično diskvalifikacijo komiteja. Nato bi, recimo, ko mite zahteval suspenzijo posameznikov in izključitev iz partije, nato bi odgovorili z množičnimi zborovanji. Temu bi sledila zahteva po ukinit vi štipendij in izključitev s fakultete, kar bi privedlo do demonstracij i td., vse do najhujših posledic.

Toda pri Tribuni ni bilo hotenja (ali je bila morda le trenutno), da bi sledili „izzivu“ in da bi iz administrativnih ukrepov napravili nov po litični problem. Zato sta bila dva razloga: da so bili na Tribuni, na IO SŠ LVZ in na svetu Tribune parcialni interesi različnih vodstev strokov no ustrezno ocenjeni in drugič, da je bil ločen interes Tribune kot inst itucije od interesov Tribune kot skupine ljudi. Bilo je na dlani, da poli tika moči ne odgovarja, in je treba iskati druge rešitve. Rešitev je bila v integraciji interesov, vendar le znotraj študentske populacije in univerz e, kar pomeni, da začetna polarizacija navzven še vedno obstaja.

V tej situaciji je najbolj težavna naloga komiteja UK, ki je pod trajn im pritiskom različnih parcialnih ter integriranih (a še vedno parcialni h) interesov, ki mora med njimi loviti ravnotežje. Politika pritiskov je torej na ravni socialnih skupin prisotna, če ne vsakodnevna praksa.

Vlogo subjektivnega faktorja, v našem primeru vključevanje članstv a v problem, lahko opredelimo kot poskus dejanskega pojavu skupnih interesov. Njihovi interesi so, kakor smo videli, v načinu v nasprotju z nekaterimi institucionalnimi oblikami interesov: gre za pomen spontan ega in odprtega nasproti institucionaliziranemu in zaprtosti ožjih skup in.

(nadaljevanje v prihodnji številki)

Rhys Phillips je kanadski asistent sociologije, ki pripravlja doktorat o j ugoslovanskem samoupravljanju. Študentsko gibanje v Jugoslaviji spremlja že lep čas; pričujoči tekst je napisal novembra lani, posebej za Tribuno. Uredništvo ga objavlja z željo razširiti razpravo o študentskem gibanju Jugoslavije.

uredništvo

ŠTUDENTSKO GIBANJE: ZA SAMOUPRAVLJANJEM

Rhys Phillips

Stopnja delovanja študentskega gibanja kot katalizatorja ali avantgarde socialno politične revolucije je odvisna od zgodovinskega razvoja družbe, v kateri se pojavi. Sociologiji znanja je jasno, da so ideje — daleč od tega, da bi se razvijale v intelektualnem vakuumu — rezultat dialektičnega napredka znanja. Možnost preskoka katera koli zgodovinskega trenutka je močno omejena z zmogljivostjo družbe razumeti socialno logiko, t.j. razloge, ki silijo v ta preskok. Ta nezmožnost razumeti Marxovo misel je vzrok grobemu prebujenju risknih študentov, ki so zatirani kmetije carske Rusije revolucionarje fizično napadli ali pa ovadili politični policiji. Podobno so bili nezmožni razumeti in se prilagoditi odzivu takojmenovane Srednje Amerike študentje Severne Amerike s svojim pozitivističnim znanstvenim ozadjem in nedolžnim dialektičnim mišljenjem.

Ta zavest o zgodovinskem spreminjanju znanja je bistvena za razumevanje vsake socialne skupine in ne najmanj študentskega gibanja, čeprav je morda bolj neobdvisno, kot je bil Marx pripravljen priznati, ko je oblikoval svojo teorijo nadstavbe. Znanje ni le produkt zgodovine per se, temveč osrednjega vprašanja zgodovine urejanja časa in prostora, ki je v zadnjem času vse bolj prevzemalo obliko razvojne in produktivne sredstev ali organizacije maksimizacije bogastva. Sedaj bi moralo biti jasno, da se je v vsaki razpravi o vlogi študentov v določeni družbi potrebno zavedati socialno političnega in zatem političnega razvoja tiste družbe. To je v glavnem sprejemljivo za marksistično analizo, vendar pa je dvom v možnost preskoka kovanja zgodovinskih dob lahko vzrok umika leninističnega stališča pred stališčem menjševikov, in to vprašanje je za Jugoslavijo zelo pomembno.

Ta nekoliko akademski uvod je osnova, s katere bi rad podal nekaj kratkih opazanj o sedanjem razvoju zahodne družbe in njegovem vplivu na študentsko gibanje v Jugoslaviji. Razloga za to sta dva: prvič, vsak poskus delovanja humanistične ga revolucionarnega gibanja, kot je študentsko, zahteva široko in pravilno razumevanje narave družbenega razvoja (posledice pomanjkanja le tega postajajo vse bolj vidne v Severni Ameriki); in drugič, kot tujec sem se zavedel naivnega sprejemanja ameriške radikalne retorike in kulture, ki se pogosto več ukvarja z obliko kot z vsebino. Vzrok te značilnosti je v trenutnem zgodovinskem položaju jugoslovanske družbe, ki je podlaga sedanjim stopnji družbenega znanja in glavnim problemom, s katerimi se srečuje v tem trenutku svojega razvoja.

Ta scenarij je marksističen v tem, da se naslanja na dialektično naravo zgodovinskih sistemov in sprejema medsebojni vpliv znanja in organizacije kopičenja bogastva in uporablja terminologijo Marshalla Goldsteina, Američana, ki sedaj uči v Kanadi. Presega pa Marxa zato, ker je bil Marx intelektualni produkt industrijske revolucije, in zato ni predvidel vzpona povsem drugačnega sistema — tehnološke države. Tako se ukvarjamo s štirimi zgodovinskimi stadiji: industrijsko in tehnološko državo, ki sem ju že omenil in z agrarno, ki je pred prejšnjima dvema in kibernetično, ki jima sledi. Kako se le-ti razvijajo in kakšen je njihov pomen za študentsko gibanje?

Z razvojem produkcijskih sredstev agrarna družba povečuje svoje presežke. Ta presežek dovoljuje — to je sporno — odtujeni izobraženi plasti, da ne producira, kar vodi k znanstvenemu napredku. Iz teh poskusov se pojavljajo zametki industrijske revolucije, ki končno povsem spremeni družbo, gre za revolucionarno buržoazno kreacijo delovne civilizacije. Razprava o celoviti preureditvi družbe, ki jo povzroči nastanek preproste industrijske države, je izven vsebine tega članka, to da dve glavni kategoriji moramo malce obdelati. To sta reorganizacija narave dela in reorganizacija znanja, predvsem prostora in časa.

Reorganizacija dela vsebuje dva pojavi, ki sta dovolila napredek industrijske revolucije in gospodarstva svobodnega trga. Človek je bil ločen od svojega dela, tako da je delo postalo tržna dobrina in funkcija stroja, kateremu je služilo, in drugič, gospodarski sistem se je ločil od družbene ureditve. To zadnje je bilo bistveno, ker je osvobodilo organizacijo produkcijskih sredstev omejitve, ki so ji jih naložila pravila družbene organizacije.

Marksističen odgovor tej alienaciji je podružabljenje produkcijskih sredstev, in v Jugoslaviji se je to zgodilo v obliki družbene lastnine in samoupravljanja. Toda problem je, da organizacija znanja in dehumanizacija delavca ni povezana le s sredstvi organizacije produkcije, tj. kapitalizmom, temveč s samo naravo industrijske produkcije. Iz tega sledi, da je socialni razvoj gospodarsko se razvijajoče družbe lahko enak ne glede na to, ali gre za socialistično ali kapitalistično družbo. Poleg nehumanega delovnega procesa, kot je tekoči trak, je najbolj pomemben enoten delovni čas.

Industrijska revolucija je povzdignila svetost in lastnino stvari na novo višino s privatno lastnino, kar nam kaže filozofska usmeritev Locka in Marxa z lastnino produkcijskih sredstev. Toda ko je kapital nadomestil zemljo kot bistveni element, se je koncept lastnine spremenil v temeljih. Enclosure acts iz 18. stol. v Angliji niso bili sprejeti, zato da bi zagotovili zemljo kapitalistom, temveč da bi jim zagotovili veliko število obubožanih delavcev. Ko je Marx govoril o privatni lastnini, so ga zanimala predvsem produkcijska sredstva.

Enako pomembna za razvoj industrijske revolucije je bila popolna preureditev koncepta časa. Charles Taylor je zapisal: „Vse industrijske civilizacije so se s silo odtrgale od tradicionalne poljedelske populacije, katerim so bile vsiljene, kajti one ne zahtevajo povsem nov nivo discipline, mučen monoton napor, dolge ure brez ritma s poudarki, kot so letni časi ali prazniki. Tak način življenja je sprejemljiv, če je razlog služiti kaj več kot izogniti se stradanju, in to se zgodi v civilizaciji dela. „Drug element organizacije časa v civilizaciji dela je stopnjevanje najbolj prisiljujočega imperativa izenačevanja lastnine s kapitalom v potrebi hitrega povečevanja kapitala s skoraj popolnim reinvestiranjem zaslužka: (v eni svojih delavskih pesmi je Joe Hill zapisal, da je to za delavca „pita v nebesih, potem ko umreš“). Vprašanje kontinuitete sistema v celoti, ki je osrednje vprašanje časa, preide od pravice dane od boga in aristokratskega dedovanja na ekonomsko institucijo firme. Vzamemo dovoljuje firma v vse večji meri trgu, da določa prostor.

Industrijska družba se seveda dialektično razvija. Stalna rast kapitala, privatnega ali družbenega, doseže točko, kjer se konča ekstenzivna rast — naraščanje fizičnih produkcijskih sredstev, tj. tovarn — in se prične intenzivna rast — rast produkcije zaradi tehnoloških inovacij. To zadnje vodi v tehnološki stadij. Ta pa uvede že novega, kajti intenzivna rast vsebuje tudi tendenco k tehnični enotnosti, ki ločuje človeka od produkcije, in h končni negaciji tržnega sistema in k socialističnemu kriteriju delitve po delu. Ta končni preskok, ki bi lahko pomenil konec zgodovine, kot jo poznamo, bi imenoval kibernetični stadij.

Učinek zgodovinskega razvoja človekovega razmerja do dela in organizacije znanja je bistveno vprašanje za družbeno ekonomske sisteme Severne Amerike in Jugoslavije. Navkljub političnim razlikam sta obe sredi tega razvoja, toda na različnih stopnjah, in to je jedro vprašanja glede vloge študentskega gibanja.

Omenil sem že, da industrijski sistem vsebuje dehumanizacijo delovnega procesa, poudarek na lastnini nasproti kapitalu in trgu in večji poudarek na času. Ko se enostavi industrijski sistem razvija, se zadnji, ki vsebuje organizacijo znanja, končno spremeni. Trg se utrdi kot določevalac prostora, čeprav ga vedno bolj regulirajo, toda narava blaga na trgu prehaja od kapitala na porabnika. Istočasno pa se zadovoljenost umika nujni porabi. Rezultat je pojav kulture sedanjosti, v kateri se čas umakne prostoru. Seveda predstavlja kibernetična doba popolno spremembo v organizaciji družbe; kot jo poznamo; delo ni več vzrok za organizacijo družbe; prostor, ki se je nujno spreminjal z zahtevami trga ali gospodarstva, lahko sedaj odraža širši krog človeških potreb in čas ima lahko vsako obliko, od zavesti o sedanjosti do ravnotežja s človeškimi elementi, ki se odražajo v spremembah prostora.

To spreminjanje organizacije dela in znanja odgovarja spremembam v generacijski strukturi družbe. Ko se kasnejša zadovoljitev zaradi zmanjšane potrebe po kapitalu umakne takojšnji porabi, nastane v proletarskih množicah bistvena sprememba — le-ta postaja srednji razred. Seveda pa istočasno poraja tehnološka in znanstvena revolucija, ki je glavni rezultat industrijske ekspanzije, nov razred tehnologov in tehokratov. Razlika med tem in srednjim delavskim razredom je dvojna: organizacija njihovega dela je bolj človeška in ker so izobraženi in relativno ekonomsko varni lahko povsem zanemarijo časovni koncept kasnejše zadovoljive, ki še vedno straši nastajajoči srednji razred. Toda ta stabilnost se sesuje z dozorevanjem otrok tehokratov, profesionalcev višjega srednjega sloja in celo delavcev iz stabilnega srednjega sloja, ali drugače, otrok tistih slojev, kjer gre za porabo tu in zdaj, in je dosegla tak nivo, da lahko govorimo o zasičenosti materialnih potreb. Posledica je ideološki propad osnov civilizacije dela, delovne etike.

Tako smo nazadnje dosegli točko, ko lahko postavimo študentsko gibanje v eno zgodovinsko perspektivo in predlagamo smer vsem tistim, ki želijo delovati z a neko sprejemljivo organizacijo družbe. Skratka, razumevanje lastnega položaja jugoslovanskih študentov nasplošno in slovenskih študentov posebej, ne da bi se upirali revolucionarnim začetkom, je povezano s razumevanjem položaja srednjega razreda industrijske družbe nasproti tehnološki družbi.

Za razliko od severnoameriških študentov jugoslovanski študentje ne pripadajo značilnim radikalom Jurgena Habermasa: „Prva generacija, ki odkrito zazna neorazmerje med potencialnim bogastvom in potencialno zadovoljivostjo industrijske razvite družbe in resničnim življenjem množic v isti družbi. Oni so prva generacija, ki več ne razume, zakaj je navkljub visoki stopnji tehnološkega razvoja življenje posameznika še vedno določeno z etiko tekmovanja, pritiskom pridobivanja statusa in z vrednotami posedovalnega individualizma. Ne razumejo, zakaj se ohranjuje institucionalizirani boj za obstoj, disciplina odtujenega dela in zatiranje čustvenosti in estetske zadovoljivosti, skratka, zakaj je ohranjen način življenja v revščini v okoliščinah, ko je možno gospodarsko obijati.“

Zgodovinske izkušnje jugoslovanske družbe še niso dosegle stopnje, kjer bi te hnični in industrijski napredek kazal, da je neresnična v trenutnih prevladujočih izkazih industrijske produkcije, s katero je samoupravljanje trenutno povezano celo s svojo revolucionarno vsebino. Industrializacija Jugoslavije je bila tako hitra, da so mnogi študentje, če že niso intelektualni produkt agrarne družbe, vsaj otroci družbe, ki se šele sedaj začena zavedati lastne vloge v industrijski produkciji. Za to je resnična vsebina gibanja — nujno razumevanje potrebe in možnosti ustvarjanja boljše družbe — navzlic pojavom protikulture, kot je rock, način oblačenja in radikalna retorika, izgubljena in neartikulirana. Nasprotno, takšno razumevanje bi kaj lahko ogrozilo prihodnje večje ekonomske možnosti, katere študentje štejejo za prirojene pravice svoje izobrazbe. Namesto da bi se uprlo nadaljnji gospodarski in tehnološki racionalizaciji jugoslovanske družbe, jo študentsko gibanje celo podpira. (Tako vidimo, da se mobilizirajo hrvaški študentje, ne da bi se borili proti reakcionarnim in nehumanim institucijam, temveč v podporo politiki, ki bogate bogate in siromaši revne!)

S tem seveda nečem reči, da so zahodnoevropski in severnoameriški študentje srečno oblikovali revolucionarno razumevanje svobodne družbe — gibanje hippijev, liberalov in jezusovcev je v resnici ravno nasprotno — niti da bi jugoslovanski študentje morali biti ob strani ali agentje industrijske in tehnološke racionalizacije na račun človeškega razvoja. Pač pa pomeni, da se kaj lahko zgodi, da bo aktivno ostala omejena, kar bi jaz imenoval sindrom modnega cirkusa v Bacchus bar-u, aktivnost usmerjena k ustvarjanju navzgor mobilne, liberalne, gospodarsko racionalne družbe, v kateri porabniški užitek nadomestijo resnične potrebe in v kateri bo resnično revolucionarno razumevanje človeških potreb, oblikovano v teoriji samoupravljanja in komunalizacije, izgubljeno, če se študentje ne bodo potrudili razumeti svojo vlogo.

Radikalni študentje bodo morali počasi reagirati do te stopnje, da bo družba verjela v ekonomsko rast, predvsem brez dvoma, ki se pojavlja v Severni Ameriki. Toda jugoslovanski študentje imajo za razliko od ostalih študentov institucionalizirane družbene strukture kot rezultat revolucije, ki dajejo možnosti za razvoj človeka. Tako je glavna odgovornost, in to je edinstvena odgovornost, da obdržijo te možnosti v času, ko se jugoslovanska družba konsolidira iz industrijske družbe v tehnološko družbo. Če bodo storili le-to, in jaz ne upam preveč, se Jugoslavija ne bo soočila s problemom, s katerim se soočajo skoraj vse razvite zahodne družbe, ki so dosegle meje civilizacije dela in sedaj stoje brez koncepta poti za naprej.

(prevod V.S.)

Zapiski s sociološkega simpozija: družbeni konflikti in socialistični razvoj Jugoslavije, Portorož, 10. do 13. II. 1972

Uvod

Pričujoči zapis ima namen predstaviti nekatera kritična in bistvena dognanja v sociološki znanosti o socialnih konfliktih. Zaradi nujnosti s elekcije smo se odločili za prispevke sociologov V. Arzenška (FSNP Ljubljana), dr. I. Kuvačiča (FF Zagreb in urednik „Praxisa“), dr. J. Županova (EF Zagreb), K. Ocepko (ISF Ljubljana), ki po našem mnenju prinašajo nekaj novega, nekaj zanimivega, kar lahko tudi bralcu Tribune daje impulze za razmišljanje o trenutku in perspektivah družbe, v kateri živimo.

J. Županov: Upravljanje z industrijskimi konflikti in samoupravni druzbi

„Kljub institucionalni zahtevi po enakomerni distribuciji moči v sistemu so empirična raziskovanja pokazala, da obstaja v samoupravnih delovnih organizacijah oligarhična distribucija moči, ki se ne razlikuje od one v podjetjih na Zahodu (in verjetno tudi na Vzhodu). Toda ker je ta moč institucionalno ilegitalna, se aktivira prek neformalne poti, in to onemogoča reguliranje njene uporabe. Neregularna uporaba lahko privede do težkih ekscesov in s tem do eksplozivnih situacij.“

Zato predlaga sindikaliziranje moči delavcev: „Konstituiranje avtonomnih delavskih sindikatov poleg „uradnih“ sindikatov bi predstavljalo korak naprej v smer pluralizma, a pluralizem ni ideološko sprejemljiv.“ Pravi, da je naš sistem vendar le dovolj fleksibilen, in je z depolitizacijo stavk odprl ventil za nezadovoljstvo, drug tak ventil pa je ekonomska emigracija. Te zamisli je Županov razvijal že v članku, objavljenem v Moderni organizaciji 1971 št. 6/7 (ponatis v knjigi Industrijski sociologija), vendar na to ni bilo večjih reakcij.

I. Kuvačič: Konflikti kot odraz sprememb v socialni strukturi

Zanimiv je njegov opis etiologije hrvatskega nacionalizma kot desnega radikalizma (gl. tudi Naše teme 1971 št. 7/8 in Gledišta 1972 št. 2, še neobjavljeno). „Pri preučevanju naglega razvoja hrvatskega nacionalizma se nikakor ne sme izpustiti iz vida, da razen tega, da se krepi v pogojih precej globoke gospodarske krize, katere daje povod za splošno kritiko socializma, dobiva glavno hrano v okoliščinah koncentracije finančnega in trgovskega kapitala v Beogradu. Ta kapital, ki ni nastal po nobenih zaslugah trgovskih in finančnih skupin, ampak je rezultat fiskalne akumulacije viška dela vseh Jugoslovancev, se je naenkrat znašel v srbških republiških okvirih in se začel obnašati izrazito oteruško do vseh, posebno do hrvatske obale v pogojih turističnega booma. Če to upoštevamo, potem se ni treba čuditi popolnemu uspehu štrajka na zagrebškem vseučilišču, ki je bil iniciran od desnice. Zdi se nam, da je prav ta kapital hrbtenica zveze med gornjimi deli srednjega razreda in zelo vplivnim delom upravne elite v Srbiji in da ti sloji niso nič manj anarhistični socialistične orientacije kot podobne grupe na Hrvatskem. Vse mi odgovarja nacionalistična ideologija, ker s homogenizacijo socialnih struktur v lastni hiši in z zvrčanjem krivde za neuspeh na druge, na tujce, zakrivajo svoj razredno izkoriščevalski položaj.“

Pojasnjuje, v kakšnih pogojih je pri nas prišlo do ekspanzije nacionalizma, kar je po njegovem ideologija srednjega razreda. Vendar pa na osnovi Reichovega teka sta Massenpsychologie des Faschismus korigira to tezo, s tem ko postavlja distinkcijo med ekonomsko in ideološko stratifikacijo, kar z drugimi besedami pomeni, da delavski razred ni vedno revolucionaren. S tem modelom je mogoče tudi bolj pojasniti pojav, da so najaktivnejši del hrvatskega nacionalističnega gibanja tvorili študentje iz najbolj revnih predelov Hrvatske in Hercegovine. Da so te ugotovitve v nasprotju z izjavami sedanjih hrvatskih in drugih politikov (in ideologov), je očitno.

Nastanek desnice: „Prva važna indikacija o konfliktnem karakterju razrednih nasprotij v globalnem planu so bile junijske demonstracije beograjskih študentov leta 1968. S poudarjanjem socialne neenakosti in nezaposlenosti so te demonstracije pred celo državo postavile vprašanje, ali je smer, v kateri se razvijamo, socialistična ali pa se naš sistem izrojeva. Pokazale so, kar je tudi zelo važno, da je tole rancna razporna razrednih nasprotij pri nas mnogo nižja kot v tistih državah, ki niso šle skozi oboroženo socialistično revolucijo.“

(...) Z razbitjem junijskih demonstracij in odklonitvijo leve orientacije, ki so jo nudile, se oblast naslanja na srednji razred, kar logično pogojuje razvoj v desno o kljub verbalnim deklaracijam in začasnemu omejevanju privatne iniciative v nekaterih dejavnostih. V tej situaciji desnica izpopolnjuje politični prostor in preha ja o ofenzivo v celotni državi.“

V. Arzenšek: „Konfliktni model“ in struktura jugoslovanske družbe

Zlasti je zanimiv njegov opis ponašanja v konfliktni situaciji. „Genuina družbena diferenciacija je brezkonfliktna (funkcionalna) in psihološka (borba mišljenj)“. Deviantne strukture so interpretirane kot nepopolna socializacija, delovanje v azrednega sovražnika ali kot objektivna omejitev družbenih resursov.“

V opombah navaja: „V zadnjem času je bila izražena nezadostna socializacija naših univerzitet. Analizira razrednega sovražnika (delavskemu razredu?) ne izhaja iz analize socialne strukture (posebno ekonomske). Objektivna omejitev socialnih resursov je interpretirana kot zgodovinska neobhodnost obstoječe socialne diferenciacije. Gre za tako imenovano teorijo socialne stratifikacije (nagradevanje po delu), ki spada v železen repertoar modernega funkcionalizma.“

(...) Ena od funkcij socialnega konflikta je jasnejša razmejitev med socialnimi grupami v družbi. Prijubljena variabla za pojasnitev jugoslovanskega sistema je visoka stopnja „manipulativnosti“ konflikta.“

(...) Tipične formule manipulacije so „napačna usmerjenost konflikta“, „zavodnost konfliktnih grup“ in razmejitev med njenimi „dobronamernimi in zlonamernimi člani“. (O pravilnosti teh tez smo se zadnje čase lahko prepričali tudi na uredništvu Tribune, op.p.)

Omenjeni avtor, pa tudi drugi (M. Bukvič, M. Radovanović, Z. Mlinar, Z. Pešić — Golubović) ugotavljajo nelokaliziranost posameznih socialnih grup oz. razredov. S tem je definiranje konfliktov oteženo, ker akterji konfliktov ostajajo z akriti z manipulativno ideologijo.

V. Arzenšek pravi: „Neprekinjeno prepiranje, ali imamo v Jugoslaviji delavski razred in katere grupe ga sestavljajo ter uporaba sinonimov „delavski razred“, „delovno ljudstvo“ in „osnovne mase“ kaže, da gre za uporabo ideološkega alibija.“

M. Bukvič: Birokracija se je, kolikor to zveni paradoksalno, vsilila kot osno vni faktor borbe proti birokratizmu. Vsikemu je postalo jasno, da je borba proti birokratizmu že davno v domeni birokracije same in da je s tem v bistvu dobila birokratski karakter.“ Nato ugotavlja, da prisotnost birokracije še povečuje konfliktnost v družbi. (Iz prispevka omenjenega avtorja; vloga birokracije v današnji h socialnih konfliktih).

Z. Pešić — Golubović meni o tem naslednje: „Pri nas se razvija svojevrstna h ipokrizija, ki je v tem, da se birokrat — zame je to vsak tisti, ki več kot 25 let zavema vodilne položaje v družbi in pretendira na to, da ta položaj obdrži, kot da bi bila to njegova nedotakljiva pravica — odločno zavzema za osvoboditev delavskega razreda od birokracije in vodi na tak način „verbalno bitko“ proti birokratizmu, kateremu z vsem srcem že desetletja pomaga in ga krepi.“

Z. Mlinar: „Avantgarda je personifikacija progressa, čeprav ni popolnoma jasna, kdo so pripadniki delavskega razreda (po revoluciji), katere interese realizirajo, vendar to ni razlog, da ne bi še naprej uredničevala svojega poslanstva.“ (Iz referata Družbene vrednote, razvoj in konflikti).

Študentje in sodobna družba — oblika sistemskega konflikta

Ta prispevek Katje Ocepke je interpretacija nekaterih empiričnih rezultatov raziskave, ki jo je izvedla ekipa inštituta za filozofijo in sociologijo pri ljubljanski univerzi februarja 1971 (gl. o tem tudi letošnja Tribuna št. 2). Nekaj glavnih misli iz tega referata:

Če pogledamo današnje „sušo“ med študenti, smo malo presenečeni nad odgovorom 75 % anketirancev, da se bo študentsko gibanje tudi naprej krepijo.

Študentje so navajali kot razloge za študentske nemire pri nas: slab materialni položaj študentov (vendar pa nismo opazili, da bi bili študentje, iz revnejših — delavskih in kmečkih — družin bolj zrevoltirani ali bolj aktivni op.p.), omejene možnosti za študij, nato protest proti razlikam med obljubami, deklaracijami ter prakso, majhne možnosti zaposlovanja itd.

Da je večina študentov izredno kritično razpoložena od oficijalne ideologije in vrednotnega sistema, pričajo naslednji podatki:

2/3 anketirancev se strinja z modaliteto „stare revolucionarne stranke so se poburžozile ali zbirokratizirale in ne predstavljajo več revolucionarne sile; hočeš nočeš morajo zaradi tega prepustiti svojo vlogo revolucionarnim študentom.“

Prav tako se 2/3 strinja z modaliteto: „V industrijsko razvitih družbah je delavski razred postal konservativen. Vlogo delavskega razreda prevzema delovna inteligenca, ki postaja resnični nosilec družbenega razvoja.“ (Najbolj se s tem strinjajo študentje FF in FSNP).

Zakaj študentje ne marajo v ZK? : „V primerjavi s časom, ki ga člani ZK porabijo na sestankih, je efekti več ali manj jalovi.“ (22 %) „Moti me oportunitizem, ki ga kaže preveč članov ZK.“ (11 %) itd. Člani samoupravnih organov ne želijo p ostati zaradi tega, ker jih delo v samoupravnih organih ne zanima (21 %), nimajo časa (20 %), to je brezkoristno zapravljanje časa (20 %), predlogi študentov se ne jemljejo v obzir — o bistvenih stvareh odločajo drugi (20 %). Prav tako se jih večina (2/3) strinja z modaliteto: „Razlike v socialnih in moralnih vrednotah so dane s večje kot so bile v preteklosti.“ Še nekaj več se jih strinja s tem, da je „konflikt med generacijami v naši družbi vse močnejše občuten.“ (Bolj se strinjajo študentje FF in FSNP, v manjši meri pa študentje PF in EF.)

Odgovori so tudi pokazali, da študentskemu gibanju ne gre za destrukcijo družbe, ampak samo za delne spremembe v institucionalnem sistemu. Z modaliteto „Obstoječi družbeni sistem je treba zrušiti, čeprav se ne ve, s čim bi ga lahko nadomestili“ se ne strinja 94 % anketirancev; vendar odgovarja pozitivno na podobno modaliteto „Rušenje obstoječega družbenega sistema bi moral biti eden od ciljev študentske revolte“ 18 % študentov. „Ponovna revolucija v tej državi bi pomenila uničenje že realiziranega družbenega napredka“ — s tem se strinja 56 %, ne strinja pa 42 %. Večina študentov se tudi ne strinja s tem, da je revolucionarno nasilje edino učinkovito sredstvo za realizacijo osnovnih družbenih sprememb. Kar se tiče akcijskega delovanja študentov po svetu, študentom najbolj ustreza vpliva nje prek študentskih predstavnikov, pogajanja s predstavniki univerze in nato šel e protesti, stavke, demonstracije. Prav tako jih je več proti nasilnim akcijam (54 %).

Podatkov iz navedene raziskave ne gre jemati brez zadržkov; nekaj zaradi tega, ker so že zastareli, šele po času, v katerem je bila izvedena raziskava se je prav zaprav razmahnilo več ali manj spontano študentovko gibanje, in je precej študentov (angažiranih in neangažiranih) spremenilo svoja stališča. Razviden pa je tudi pojav tako imenovane kognitivne disonance — npr. večina študentov ugotavlja, da je univerza konservativna institucija, vendar pa še naprej životarijo v njej.

(pripravil F. Adam)

Literatura: Vse tri knjige referatov pod naslovom „VI. naučno savetovanje: Društveni konflikti i socialistički razvoj Jugoslavije“.

Dotatna: Praxis 3/4 1971 (priporočamo), Teorija in praksa 10/1971 (okrogla miza) in že navedena literatura v tekstu.

SESTANEK SODELAVCEV

Pozivam k sodelovanju študente, profesorje, asistente in druge, ki se ukvarjajo s problemi s področij sociologije, ekonomije, socialne psihologije, filozofije ipd. Sestanek bo 15. marca ob 17h v prostorih Tribune, Trg revolucije 1/11.

urednik „socialnega projekta“ Franko Adam

Ivo Svetina

Slovnica je analitično zgodovinsko poročilo o jeziku; v njej odločaj o dejstva, ne modrovanja.

Mrtva nedelja je pusta rojena, praznik praznih rok rek, ki so se stekli e iztekle skoz skromna usta pustne Kranjske. Bil sem pri tvojem tople m plenu, pil sem te iz plavega puloverja, ki se je smejal skupaj z mojim hitrim srcem, ki hoče in joče kot nora zora, ki se iz glave zvali . . . , ki hoče dan kot meči na bojnem polju. Od znane teže skrivnosti so se ti na nočni strani roke žile povésile v prepad, v pad mojega telesa na žice spečega daljnovoda.

Rad pijem tvoj čaj, ker ga vsega slišim na stenah ušes, kako se spre minja, kako se spominja v gašenje žejnega požara. Samo korenine tvoj e nosečega ušesa sem poslinil, mehko vrečico, skoz katero še ni segla igla zlatarjeve roke. Samo poskusil sem zalo zlatorjavino, ki je oblivala tvoji dojki. Samo jedro mleka sem začaral. Samo droban je bil čas, ko sem ti hotel zlesti za poševne veke, da bi zaspal v soncu znoja, ki si ga sejala na mizi poroda. Samo za požirek sem hotel biti na mestu Krišto fovega srca, da bi bil sam blagoslovil njegov dozoreli plod sveta v veži t voje hiše. Samo . . . , da bi bila moja noseča zima. Zadišal je božični ča s, čas pogreznjenih vasi; vasi, ki kraljevski drse po zaledeneli mizi najin e lačne boleznj, lahke ljubeznj, ki lepa z gosmi leti k poletju neznani p aši. Potemneli tvoj obraz, ki se ozek stisne ob tišino mojih senčnih las. Od levih prstov tvoje roke so te bežeče sledi, oživiljene muke uročenih reči.

Pik as, ubežna boginja na begu, še vedno jaha na mojem ukročenem palcu; lušči se luč, blešči. So sorodne stvari brez bistva: stol in Zvezda. So še druge moči v noči; ženske polovice v meni. Utonil je šal v tolmu nu. Zapeljala ga je voda z golim vratom in ga omeščala v ledenem jedr u vetra.

Objemaš me s svojimi poročenimi rokami. Ukročene reke otroških vek, osvobojeni vekovi starih kep v podzemlju pokopališča. Med sesuti mi sneženimi luknjami tlijo plamenčki tihih duš spod ruš. Sredi noči si jo zaželim in pride, sredi noči, voda. Odletim v Rim, fin sin. In dam ko ži tisto, kar ji življenje jemlje. Roko, ali kaj?

Okno, pa zakaj? Vse to, zlato! In smrt, ki pahne iz mene, plaha plah ta, ki me vahta, da ne izvem za zven, ki živi med opekami. Je to čas, k o se vračam v mrtvega očeta? Je to zima, ko umira skojevska mladost ? So to tisti hipi, ko se v človeku združj razstreljena zemlja, ko požen o enostavne davne besede, ki so laške srne, ki so lahke pike, ki so trnje v obraz preteklosti? So to tisti viški, škilavi levi in piski, kipi in pikado rji, ki kipijo pijoč oči čiste steze zelenega gaja? Jagri na tvoji jedri sre dicit, citre repastih tihot. Hotela si moje lase, sedela si v moji ječi, ki jo je jama materinsko požrla, skrila v široko krilo. Ker žrelo ni želo, ki lo či čistost od umazanije, ker hiše še niso sončne lise, sedla dlani nimf. Zakaj sem se odločil za te smešne čevlje, ki mi pačijo hojo, jokajočo o četnjavo, vodno daljavo, prekletu leto tople lepote, potne poti tipajoč ega gada daru ruševin vina?

Še enkrat me je poklical oče. Za ponižanje tvojega lepega obraza. P aglavski smeh, ki se je pritajeno splazil na njihove karminaste ustnice, izza nezdravih, čeprav še mladostnih zob. Za ponižanje, ki si ga dožive la danes. V tem svetem večeru razkošja zime. Za tvoj temni obraz, ki g a je nenadoma in nehote napojila sveža kri; kri, ki si mi jo hotela podar iti; tista kri, ki se tiho pretaka po toplem telesu tvojega otroka; po nje govih olesenih žilah, ki ne zmorejo pritiska radosti teka, ki ne morej o. Ne morejo!

To belo okno v rdeči mizi, ki me čaka in vabi neznano telo, ki ga š e nisem objel. Pijem iz tega svežega spoznanja, iz vrelca kroničnih resni c; sanjskih vestalk iz Vestfalije.

Vse dežele so v meni, vse države v mojem telesu; kraljestva in Butan srečno žive z menoj v sanjskem sporazumu umitega uma.

Sence begajo po tebi, selijo se črede navzdol, obliivajo te temni volčj i tropi.

Zapuščam ta svet, ki ga nikakor nisem mogel prav zgrabiti . . . za nj egove orjaške roge, noge, ki so teptale po moji omari, ki živi na levi. L epa prikazen nad razžarjeno kožo žarnice. Dajem koži tisto, kar ji je življenje odvzelo. Dajem ji svetle podobe dobe, besede sedečih ihtioza vrov. Kamne etra, ki je mehak kot grob, obala balistike, Istra, iskra, ki je vsa bistra; strah, strah, ki straži ob ražnju volovskega vnebovzetja. M isli kvarijo duha!

Sedaj so te besede namenjene meni.

Zakaj je toliko sreče v glasbi? Zakaj je toliko glasbe v sreči? Zakaj j e socializem porušil vse bogatokovane ograje spred mrtvih hiš in živih rož?

Prinesel sem darila. Prinesel sem pomarančo. Tem, po tleh letečim otrokom, sem prinesel darove.

Obnovila si svoj obraz v prostorih za mojimi očmi. Položila si se po novno vame, kot košček čudežne kafre, ki v hipu skopni in prepoji sta rega moža, rohnečega arhitekta, načrtovalca našega ponesrečenega dru žinskega nagrobnika. Zakaj sva razpolovila to popoldne v dva dela; v to po in bolečino vračajočo polovico popoldneva? Zagnal bom gorečo se kiro med ljudi selivce. Ozdravila bo pernatu mimikrijo in osvobodila to ple samice iz kovinskih gnezd. K njej; to je moja smrt; to je tvoja boleč a soba, razrušena družina. Odprla se bo ozkosrčna omara; s šepetajoči mi poki se bodo odprla njena rdeča vrata, ki skrivajo za svojimi plašni mi krili toliko bežečih reči, vreče in vrtove prezebljih let, ki niso nikam

or daleč poletela. Kot mačja usta, drobni otroški zobje, ki se zagrižejo v Goranove gore življenja.

Žeja. Mama, pogasi mi žejo sredi noči. Z belimi curki. In temine, ki so se nabrale pod mojim težkim in mrzlim stolom. Odprl sem nova ust a lakote sveta. Deviški virus norosti.

Nemarno ravnaajo Slovenci s svojimi čustvi.

REVOLUCIJA, KI JE NI BILO

Angleški rudarji so slavili veliko zmago. Po mesecu dni stavke, ki je ohromila normalno življenje v Angliji, je moral Heath popustiti praktič no pred vsemi zahtevami stavkajočih.

Med samo stavko je večkrat padla beseda — revolucija. Britanski Vi etnam na Irskem, katastrofa Humovega obiska v Rodeziji in naposled r udarska stavka so situacijo v Angliji pripeljali do skrajne točke. Revolu cionarna situacija, so rekli podobnemu stanju v Franciji leta 1968. Ven dar pa, ne samo da se iz rudarskega štrajka ni rodila revolucija, prišlo n i do nobenih radikalnih sprememb v državi z enim najreakcionarnejših režimov v civiliziranem delu zahodne Evrope.

Glavni razlog je seveda v tem, da v Angliji ni široke in močno organ izirane revolucionarne stranke (partije), ki bi znala v kriznem trenutku izkoristiti nezadovoljstvo množic in ustvariti situacijo za revolucionarn o akcijo. Storili pa bi hudo napako, ko bi mislili, da je problem samo v fizičnem obstoju oz. neobstoju take organizacije. Vzemimo za primer Francijo in Italijo, kjer sta komunistični partiji izjemno močni. Zopet se nam vsiljuje paralela s situacijo v Franciji leta 1968.

Zahodne leve stranke sicer govore o revolucionarni spremembi obla sti in uvajanju novih odnosov, praksa pa kaže drugačno podobo. Raze n ekstremne levice (anarhisti, maoisti, trockisti . . .) se vključuje v po litični sistem, v boj najrazličnejših političnih grupacij za oblast. Besede o revoluciji postanejo samo fraza, saj so v bistvu KP zadovoljne s statu som quo, ki jim omogoča dovolj močan vpliv na politično dogajanje d oma, boje pa se spoprijeti z možnostjo radikalnega prevrata, saj jim nji hove birokratizirane strukture ne dajejo nobene garancije, da bi v odl očilnem trenutku bili resnična avantgarda proletariata. Tako so franco ski komunisti pred štirimi leti namerno paralizirali stavko trinajst mi ljonov delavcev ter onemogočali enotno vodenje in taktiko štrajkajoči h.

Zato je problem revolucionarne situacije v Angliji mnogo bolj zaple ten in kompleksen, kot je videti na prvi pogled. Lažna atmosfera sploš nega blagostanja se neusmiljeno krha. Irci so načeli samozavest, Rodez iji so jo razbili, iz brezposelnosti in stavk se mora roditi revolucionarn o gibanje. Pot bo dolga in težka. Treba bo prelomiti z načinom mišljen ja, ki vlada v institucionalizirani evropski levici, prav tako se bo treba ostro postaviti po robu in razkrinkati odnos vzhodnoevropskih dežel, za katere je značilen prav tak ali še bolj oportunističen odnos do avten tičnega revolucionarnega gibanja. Spomnimo se, kako so v Španiji razb ili rudarsko stavko, s tem da so iz Poljske uvozili premog, podobno se je dogajalo na Irskem in v Grčiji. V Evropi vlada logika ravnotežja in v saka sprememba (zlasti na levo) je nevarna za ene in druge. Pred angleš kimi delavci je še dolga in naporna borba. Še dolgo bodo obstajale sam o „velike zmage“ teh in teh delavcev, še dolgo bodo delavske bitke bit ke izgubljenih šans. Še dolgo bo beseda revolucija samo lebdela v zraku. jaša zlobec

Kot ilustracijo in dopolnilo objavljamo poziv k mednarodni solidar nosti z angleškimi delavci, ki ga je izdala Komunistična liga (francoska trockistična organizacija). V tem pozivu se jasno kaže, v kateri smeri se razvija mednarodna delavska solidarnost in pa, da angleška stavka v se bi nosi kali dosti širšega in globljega problema, kot pa samo konkretne zahteve po zvišanju rudarskih plač. Poziv je bil izdan tik pred koncem stavke.

ZA MEDNARODNO PODORO BORBI ANGLEŠKIH RUDARJEV!

Prvikrat po generalni stavki leta 1926 (ki jo je izdalo vodstvo Trade —Unionov s podporo Stalina) so angleški delavci stopili v boj proti svoj im izkoriščevalcem.

Po šestih tednih stavke postavljajo pod vprašaj celotno antidelavsko politiko torijske vlade. Odločilni udarec, ki bi ga delavska zmaga dala konzervativcem, bi še bolj dokončno lahko sprožil boj drugih delov an gleškega proletariata, in bi bil najbolj stvarna in najmočnejša podpora boju irskega ljudstva proti istemu sovražniku.

V trenutku, ko se angleška buržoazija odloča za vstop v Evropski sk upni trg, da bi rešila svojo propadajočo ekonomijo, morajo stavko angl eških rudarjev podpreti delavci celega kontinenta, kot novo etapo v bor bi za Evropo, kakršno hočemo: antikapitalistično Evropo, rdečo Evro po.

Deklaracije Svetovne federacije rudarskih sindikatov niso dovolj. Sa mo konkretne akcije solidarnosti bodo lahko resnično podprle boj ang leških štrajkačev.

Na poziv svojega sindikata so rudarji Limbourga že zahtevali od pri staniških delavcev iz Anversa, naj blokirajo vse tovore premoga za Angl ijo. Belgijski pristaniški delavci dajejo svojo borbena podpora boju ang leških delavcev. Množično moramo slediti njihovemu vzgledu!

(Rouge, 19.II.1972)

Najprodnornejši črnski revolucionar sodobne Amerike Eldridge Cleaver ima za seboj življenje resničnega borca, revolucionarja, teoretika črnškega gibanja. Z 18 leti je bil zaprt in obsojen na devet let zaporu zaradi ponovnega kazniviga dejanja, potem ko je bil pogojno izpuščen na prostost. Iz tipičnega lumpen-proletarca črnega geta se je v zaporu s študijem, opazovanjem, čitanjem prelevil v kritičnega marksista. Svoje izkušnje in življenje v zaporu je opisal v knjigi SOUL ON ICE, ki je postala ena temeljnih politično-teoretičnih del sodobnega črnškega gibanja. Po prihodu iz zapura je postal minister za informacije Stranke črnih panterjev. Leta 1969 je pobegnil v Alžir, ker mu je zaradi inscenirane obtožbe zaradi umora grozila smrtna kazen. V Alžiru je ustanovil mednarodni odsek črnih panterjev in napisal knjigo POSTPRISON LETTERS. Lansko leto je zaradi ideoloških razhajanj izstopil iz Stranke črnih panterjev. Od takrat se je za njim praktično izgubila sled. Objavil je le svoj proglas, v katerem pravi, da odhaja v Ameriko, kjer bo deloval ilit galno.

Tekst, ki ga danes objavljamo, je zadnje poglavje iz knjige Soul on Ice; odkriva Cleaverja ne samo politika, pač pa pesnika-politika črne Amerike.

Eldridge Cleaver

VSI ČRNI MOŠKI VSEM ČRNIM ŽENSKAM

Kraljica — Mati — Hči Afrike

Sestra Moje Duše

Črna Nevesta Moje Strasti

Moja Večna Ljubezna

Pozdravljam te, moja Kraljica, ne s pokornim cviljenjem klečeplaznega Sužnjaka, na katerega si se navadila, niti te ne pozdravljam z novim glasom, z maziljeno, ponižno prošnjo uglajenega Črnega Buržuja, niti z ustrahovalnim rjovenjem grobega Svobodnega Sužnjaka — ampak s svojim lastnim glasom te pozdravljam, z glasom Črnega Moškega. In čeprav te pozdravljam NA NOVO, moje pozdravljanje ni NOVO, ampak staro kot Sonce, Luna in Zvezde. In moje pozdravljanje prej pomeni samo moje Vrnitev kot neki nov začetek.

Vrnil sem se od Mrtvih. Sedaj ti govorim od Tu in Sedaj. Štiristo let sem bil mrtev. Štiristo let si bila popolnoma sama ženska, oropana svojega moškega, brezmoška ženska. Štiristo let nisem bil niti tvoj, niti svoj lasten moški. Beli moški je stal med nama, nad nama in okoli naju. Beli moški je bil tvoj moški in moj moški. Ne pojdi lahkotno čez to resnico, moja Kraljica, kajti čeprav se je to dejstvo vrglo v mozeg naših kosti in razredčilo našo kri, ga moramo vzdigniti na površino našega duha, v območje vedenja, prilepiti moramo naš pogled nanj in strmeti moramo vanj kot v sikajočo kačo v otroški stajici ali kot v sveže cvetje na materinem grobu. To moramo premisliti in spoznati v srcu, kajti peta belčevega čevlja je tik pred trenutkom odhoda, ki je naš trenutek Odločitve in Povratka — s krvjo oškropljeno željo naše prihodnosti. (Rad bi te prosil, da se spomniš, da so nas, preden s mo se lahko dvignili iz suženjstva, morali zveliči z našega prestola)

Čez goli prepad negirane moškosti, štiristo let minus moja Mođa, sva danes postavljena iz oči v oči, Kraljica moja. Čutim globoko, grozečo bol, bolečino ponižanja premaganega bojevnika. Sram brzonogega tekača, ki se spotakne na začetku tekme. Čutim, da moj obstoj ni upravičen. Ne prenesem pogleda v tvoje oči. Ali ne veš (gotovo si morala do sedaj opaziti: štiristo let!), da štiristo let nisem mogel pogledati iskreno v tvoje oči? Vsakikrat ko me pogledaš pa trepetam v notranjosti. Čutim . . . v žarku tvojih oči, iz globokega skrivališča dolgo varovano skrivnost, ki jo nosiš v sebi. To je neolepšana resnica. Ne da bi se čutil upravičenega, v takšnih okoliščinah, za tako prostost v odnosu do tebe, vendar hočem, da veš, da sem se bal pogledati v tvoje oči, ker sem vedel, da bi tam našel odsev neusmiljene Obtožbe moje impotence in silovit izziv, da bi odrešil svojo premagano moštost.

Kraljica moja, težko ti povem, kaj čutim do tebe v svojem srcu danes — kaj čutijo srca vseh mojih črnih bratov do tebe in do vseh tvojih črnih sester — in boji me se, da bom padel, če ne posežeš po meni; vključi se s svojo anteno v moje valove ljubezni; sveta ljubezna na skrajni stopnji, ki mi je nisi mogla dati, kajti jaz, mrtev, je nisem bil vreden; ta odlična, radikalna ljubezna črnega, ki je bogatila naše Očete. Pusti, naj pijem iz reke tvoje ljubezni v njenem izviru, pusti linije sile svoje ljubezni, naj zgrabiyo mojo dušo v jedru in naj pozdravijo rano moje kastracije, puisti, naj moje konveksno izgnanstvo konča s svojo grozljivo Odisejado v tvojem konvavnem bistvu, ki sprejema, da lahko daje. Roža Afrike, samo z osvobajajočo močjo tvoje PONOVNE ljubezni bo moja moškost lahko vrnjena. Kajti ravno v tvojih očeh, pred teboj mora biti moja potreba upravičena. Samo, samo, samo ti in ti sama me lahko obsodiš ali me osvobodiš.

Bodi prepričana, Soboljna Sestra, da preteklost ni prepovedan razgled, na katerega si ne upamo pogledati zaradi fantomskega strahu, da ne bi, kakor Lotova žena, postali stebri soli. Preteklost je prej vsevedno zrcalo: zremo in vidimo v njem odsev sebe in odsev drug drugega — takih, kakršni smo bili, kakršni smo danes, kako smo postali takšni in kaj postajamo. Odkloniti pogled v Zrcalo Preteklosti, srce moje, pomeni zavreči pogled na Obraz Sedanjosti.

UMRL SEM DEVETO SMRT MAČKA, STAL SEM IZ OČI V OČI S SATANOM, OBRNIL SEM HRBET BOGU, GOSTIL SEM SE V PRAŠIČJEM KORITU IN SE SPUSTIL V NAJTEMNEJŠE GLOBINE PEKLA, VSTOPIIL SEM V BRLOG IN POGRABIL SVOJA JAJCA IZ ZOB RJOVEČEGA LEVA.

Črna Lepota, v impotentni tišini sem poslušal, kot simfonijo trpljenja, tvoje krike na pomoč, tvoje tesnobne prošnje iz groze porojene, ki še vedno odmevajo po vsem Vesolju in skozi duha, milijon krikov, razpršenih čez boleča leta, ki so se strnili v en sam zvok bolečine, da strahuje in rani dušo, žarkovroč zvok, da požge možgane in prežge varovalko misli, zvok čekanov in ostrih zob, da požrejo srce, zvok premikajočega ognja, zvok zmznjene vročine, zvok ližočih plamenov, ognjenoognjeni zvok, zvok ognja, da požge jeklo iz mojih Jajc, zvok Plavega ognja, Blues zvok, zvok umiranja, zvok moje ženske v bolečini, **ZVOK BOLEČIN E MOJE ŽENSKE, ZVOK MOJE ŽENSKE, KI ME KLIČE, MENE, SLIŠAL SEM NJEN KLIC NA POMOČ, SLIŠAL SEM TA TOŽEČI ZVOK, AMPAK KLONIL SEM GLAVO V NEMOČI, SLIŠAL SEM JOK MOJE ŽENSKE, SLIŠAL SEM KRIK MOJE ŽENSKE, SLIŠAL SEM MOJO ŽENSKO, KAKO PROSI ZVER ZA MILOST, SLIŠAL SEM JO PROSITI ZA MENE, SLIŠAL SEM MOJO ŽENSKO, KAKO PROSI ZVER ZA MILOST ZAME, SLIŠAL SEM MOJO ŽENSKO UMIRATI, SLIŠAL SEM ZVOK NJENE SMRTI, POKAJOČI ZVOK, LOMEČI Z**

VOK, ZVOK, KI SE JE SLIŠAL KOT DOKONČEN, ZADNJI ZVOK, KONČNI ZVOK, ZVOK SMRTI, JAZ, SLIŠAL SEM, SLIŠIM GA VS AK DAN, SLIŠIM JO SEDAJ . . . SLIŠIM TE SEDAJ . . . SLIŠIM TE . . . takrat sem te slišal . . . tvoj krik je prišel kot uničujoč blisk strele, ki je vžgal belo sled po mojem črnem hrbtu.

V strahopetni otopelosti, z močno utripajočim srcem in s tresočimi nogami sem gledal bič smrti Trgovca s sužnji, ki je švistnil po upirajočem se zraku in se z aži z zobmi ognja v tvoje nežno meso, v črno in mehko meso afriškega Materinstva, in ki je izrnil osuplo življenje prezgodaj iz tvoje raztrgane in sramotene maternice, iz svete maternice, ki je zibala primarnega človeka, maternice, ki je oplojila Etiopijo in naselila Nubijo in je dala Faraone Egiptu, maternice, ki je obarvala Kongo črno in je bila mati Zulujcem, maternice Mera, maternice Nila, Črnca, maternice Songhaja, Malija, Gane, maternice, ki je čutila mogočnost Chaka, preden je zagledal Sonce, Svete Maternice, maternice, ki je poznala prihodnjo obliko Jomo Kenyatte, maternice Mau Mau, maternice Črncev, maternice, ki je hranila Toussaint L'Ouverture, ki je grela Nata Turnerja in Gabriela Prosserja in Denmark Veseya, črne maternice, ki se je vdala in dala v solzah tisto brezimno in brezkončno verigo afriške Smetane, Črna Smetana Zemlje, ta brezimna in brezkončna veriga, ki se je potopila s težkimi vzdihmi v pozabo v velikih prepadih, ki je sprejemala in hranila in trdno držala seme in vrnila Tujo Resnico in Sestro Tubman, in Roso Parks, in Birda in Richarda Wrighta in druge vaše umetnine, ki so imele in imajo taka imena kot Marcus Garvey in DuBois in Kwame Nkrumah in Paul Robeson in Malcolm X in Robert Williams in tistega, ki ste ga rodili z bolečino in ga imenovali Elijah Muhammad, toda predvsem te brezimne ljudi, ki so jih iztrgali iz tvoje maternice v poplavi moralne krvi, ki je izbruhnila in se vpijala v blato. In Patricea Lumumbo, in Emmet Tilla in Macka Parkerja.

O, Duša Moja! Postal sem himavski strahopetnež, reva usrana, ogabnež, klečeplazni lizun, s svojo voljo, po nasprotovanju okamenelosti s kozmičnim strahom pred Lastnikom sužnjev. Namesto da bi vzpodbujal sužnje k uporni z zgovornim govorom, sem blažil njihovo bolečino in zgovorno pel Blues! Namesto da bi s praznim tresčil svoje življenje v obraz mojemu Mučitelju, SEM PRELIVAL TVOJ O DRAGOCENO KRIL Ko me je Nat Turner poskušal rešiti Strahu, ga je moj Strah pripeljal v roke Mesarju — mučniški spomenik mojemu Skopljenju. Moj duh ni bil voljan in moje meso je bilo šibko. O, neskončna sramota!

Jaz, Črni Evnuh, oropan mojih jajc, sem hodil po zemlji, moj duh pa zaklenjen v ledenici. Prej bi ubil črnega moškega ali žensko kot zmečkal muho, za belca pa bi nabral petsto kil bombaža na dan. Kakšna korist je v teh slepih, divjih poskusih (Krivih!) Črnih Evnuhov (Upravičevalcev!), ki skrivajo svoje rane in zaničajo resnico, da bi lajšali svojo krivdo z bledimi sofistichnimi zahtevami po Univerzalni Demokraciji Strahopetnežev in ki poudarjajo, da se v zgodovini nihče ne more skriti in da če ne tistikrat, potem je železna peta Osvajalca sigurno drugkrat potepala jajca Siehernika v blato. Spomini na včeraj ne bodo ublažili hudournikov krvi, ki tečejo danes iz mojega kurca. Da, vse strani Zgodovine bi bile lahkno krvavordeče, njeno znamenje in naslov rdeče vrezana v človeški krvi. Več vojska, kot je opisano v knjigah, je vsadilo zastave v tujo zemljo in za seboj pustilo Kastracijo. Toda noben Suženj ni smel umreti naravne smrti. Obstaja meja, kjer se neha Previdnost in se začne Strahopetnost. Poženi mi kroglo skozi možgane iz puške oblegajočega zatiralca v novi napada. Zakaj se pleše in poje v Suženjskih Predelih? Po merilih Večnosti, suženj, ki umre zaradi naravnih vzrokov ne velja niti za dve mrtvi muhi. Tak zasluži prej pomilovanje kot objokovanje.

Črna žena, ne da bi te vprašal, kako, samo povej, da smo preživel naš vsiljeni pohod in trud skozi Dolino Suženjstva, Trpljenja in Smrti — tisto Dolino tam po d nam, skrito za plavajočo meglo. O, kakšni razgledi in zvoki in bolečine ležijo od te meglo! In mi smo mislili, da naš težki vzpon iz te krute doline vodi v nek hladilen, zelen in miren, sončen kraj — toda samo džungla je, neukročena in kruta divjina, prekrita z ruševinami.

Vendar, posadi si krono na glavo, Kraljica moja, in na teh ruševinah bomo zgradili Novo Mesto.

(prevod T.Š. M.B.)

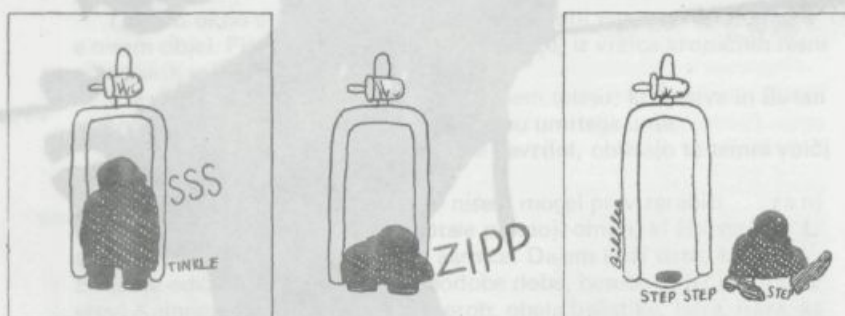
„TA PODOOOBA VAM POKAAŽE GNEZDO ŽAALOSTNIH STRASTI“ (Peli so jih mati moja)

Ko se je veliki hrup polegel, ko so se slavnostni govorniki vrnili v sv oje bleščče urade, ko je visoki delovni zbor razglasil, da je veliki kong res slovenske kulturne akcije končan, ko je iz prijetne dvorane velenjsk ega kulturnega doma oddrsal z ognjem v očeh in z goro ciklostiranega gradiva še zadnji starejši mariborski pesnik, ko je šla spat tudi razigrana družba v velenjski Paki, je na naju, dragi Robert, prišlo veselje zapisati nekaj razsmejanih in srčnih besed o prvem, velikem kongresu slovenske kulture, ki mu je uspelo brez priziva ohraniti, potrditi in dotkati mogo čno vez, ki veže ta narod (ki ga poznamo – saj je slovenski) in to kultu ro (ki jo razumemo – saj je naša). In če smo bili videti kot temna barka kapitana Smrti – nam bodi dano z Baudelaierom zatrditi – NAŠA SRC A SO POLNA ŽARKOV!

Po teh letih, ko smo verjeli, da na sonarodnjakovi njivi ne rasteta ne talent ne morala, če ne pijemo istega vina; ko je bilo – preveč dela opr aviti – nevarno in opazovanja vredno in je bilo – nič delati – ljubezni ve besede in nagrade deležno; ko se ni hotelo več prav brati, prav poslu šati, prav gledati in prav razumeti, da se ne bi omajala predsodek in od por – sveta dvojčka merjenja in sojenja; ko se je ure in ure poslušalo, k ako je DA DA, da se je na koncu lahko pribilo NE; ko se je razpaslo za kupništvo letnic in resnic, da sva se, dragi Robert, ker sva objekta (kul ture) in uporabljiva subjekta (v prostoru narodnega) nenadoma opazila na robu prijetne pozabe in velike samote. Po nikoli preseženem slovan skem običaju sva se spraševala, kaj delati, ko je vse storjeno, ali pa vsaj z nagajko pokazano, kako je prav.

Pa . . . vse se je obrnilo, ja, tako na bolje. Pamet nas ni samo srečala, prišla je na naš veliki shod slovenske kulturne akcije; posedala je med t ovariši; mirila sprte; prijazno prikimala tistim, ki so pričenjali razum evati; predstavljala delavce in kmete, ki so govorili o Prežihu in Božiču; pamet je svarila pred nestrpnostjo; pokazala je zadnje štiri kulturne de lavce, ki se še spoštujejo in so spoštovani (ne v zgled, v svarilo izpostav ljene), in ko je videla, da je mir med ljudmi, da teko besede o idili rom ana, o neveznemirljivosti polemike, o zakonitostih metruma, o vrednot ah posamično in o vrednotah nasploh, ko je videla, da so glave nekam zamaknjeno nagnjene postrani, si je sama pri sebi rekla: „Nisem jih sre čala, prišla sem pod njihovo sreho. To je moj narod. Kultura pameti. N arod pameti! Spet zdrave, Bog daj!“

In glej, Robert, tako sva pri koncu, zunaj je sonce in najini srca sta polni žarkov.

PODZEMSKA DEJAVNOSTI V JUGOSLAVIJI
M. D. Vučelič

V Jugoslaviji že leta cvete neka podzemna dejavnost. To je PISANJE PISEM BRALCEV, ki se v marsičem razlikuje od podzemskih dejavnosti v drugih sociali stičnih in tudi celo kapitalističnih državah. Tam se s tem ukvarjajo ljudje, ki ne morejo javno govoriti in pisati, ljudje, ki jih je družba zavrgla, ljudje, ki nikjer ne morejo objaviti, tega kar napišejo, ljudje, ki nočejo sodelovati z zmanipuliranim in v laž-potopljenim bulvarskim tiskom, ljudje, ki so postavljeni ven iz zakona itd.

V Jugoslaviji pa se s tem ukvarjajo tisti, ki lahko, vse kar napišejo, objavijo in tudi objavljajo, ljudje, ki predstavljajo družbo, ki jih zavrača in sprejema, ljudje, ki hočejo sodelovati z vsemi in z vsakim, ki jim lahko koristi v uresničevanju nji hovih ciljev, ljudje, ki so zakon, ali v nekaj besedah – odtujeni politični mogočn eži (ali kdo drug z njihovim privoljenjem) in uredniki bulvarskih časopisov.

V drugih državah se ljudje pod tisto, kar mislijo podpisujejo, ali pa zaradi stra hu pred kaznijo uporabljajo samo začetnice ali psevdonim, toda nikoli se ne pod pišejo s tujim imenom. V Jugoslaviji pa ljudje, o katerih je govor, podpisujejo po d svoje „misljenje“ druge in tisti drugi podpisujejo to, česar niso napisali.

Drugod je podzemna dejavnost kaznovana, v Jugoslaviji pa se pisanje p isem bralcev ne le ne kaznuje, ampak je celo pohvalno in dobrodošlo, saj predstavlja znak lojalnosti.

V drugih državah so materiali podzemne dejavnosti tiskani tajno, v Jugoslavij i so objavljani javno, v bulvarskih časopisih z največjo naklado.

Drugod ljudje, ki se ukvarjajo s podzemsko dejavnostjo, v javnosti ne govorij o, drugače kot pišejo. Ali govorijo, tako kot pišejo, ali pa so tiho. V Jugoslaviji p a ljudje, o katerih je govor, govorijo, to kar ne mislijo (zavzemajo se za demokrac ijo, svobodo itd.) in pišejo, to kar mislijo.

V drugih državah je za ukvarjanje s podzemsko dejavnostjo odrejena samo za porna kazen ali posmrtna rehabilitacija (to je pripenjanje odlikovanj na trupla). V Jugoslaviji pa ljudje, o katerih je govor, za pisanje pism bralcev dobivajo vse dru go, samo neprijetnosti nimajo, in o zaporu nikoli ni bilo govora. ITD. ITD. ITD.

Drugod ljudje niso napisali tega, kar ne more biti objavljeno v bulvarskem tis ku, in tega tudi ne podpisujejo. Nekateri samo zaradi strahu pred kaznijo, drugi zato, ker so poštenj. V Jugoslaviji so se mnogi pripravljali podpisati pod to, kar so drugi napisali. Tukaj se skriva možnost podobnosti Jugoslavije z dr ugimi državami. Torej, ker v drugih državah obstajajo centri podzemskih dejavno sti predlagam, naj bo z ozirom na število podpisovalcev ustanovljena ORGANIZ ACIJA PODPISOVALCEV PISEM BRALCEV (tudi piscev – mnogo) – to je tis tih, ki so že do sedaj podpisali kakšno pismo, in tistih, ki so pripravljali podpisa ti, vse kar jim že omenjeni pisci potisnejo pod nos. Tako bi vsa stvar postala enos tavnejša in ne bi bilo več potrebno iskanje podpisnikov na hitro.

V Jugoslaviji so s podzemskimi dejavnostmi posebno in največ ukvarja POLI TIČNO PODZEMLJE! Toda njegova podzemna dejavnost je tako zelo podzem ska, da sploh ni vidna, predvidena in poznana. Nihče niti ne ve, kdo vse spada v politično podzemlje in kdo in kaj ga sestavlja. Točneje, nihče ne ve, ali spada ali ne spada v politično podzemlje in kdaj bo in če bo tja spadal. Nihče ne ve? ? ? Jasno, obstaja zelo majhno število tistih predpostavljajenih, ki lahko sede v k a b i n e t i h , iz katerih se to – ne glede na to, kdo v njih sedi – vidi. Ti so globok o zagledani v prihodnost in to posebno v tisto za seboj, in zato vedo, kdo spada v politično podzemlje, ki nasprotuje našim naprednim idejam.

Najbrž je vseeno del ljudi ali kaj podobnega, ki jih kot politično podzemlje la hko spoznajo razen politikov le še grobarji, krti in črvi. Tukaj ne mislim na zgod ovino in njene možnosti – te so že zdavnaj pokopane pod zemljo.

ČARŠIJA – je ustrežnejši izraž za politično podzemlje. Toda tukaj so še zna menja identifikacije in legalizacije. Recimo, organizirani so sestanki ali razgovori (tajni), zato da bi zvedeli, kaj se govori v čaršiji; ker so ljudje, ki čaršijo prezirajo in ki ne vedo, kaj je čaršija, vendar pa vedo, kaj se v njej govori itd.

PRILOGE

Novi prepev

Govorec o eni od karakterističnih parol, ki jih v zadnjem času „fans irajo“ sovražniki naše države, je sekretar mestnega komiteja ZK Beogr ada Bora Pavlović dejal:

„V zadnjih mesecih se pojavljajo dela, v katerih je želja prikazati, da je v jugoslovanski družbi prišlo do takih sprememb, v katerih je delavs ki razred zgubil oblast. Oblast naj bi prevzel „srednji razred“. To sedaj ni več samo zunanja ocena in propaganda iz kominformovskih vi rov in krogov nove levice. To je sedaj tudi del „domače analitike“, ki poskuša dajati nov prepev na Djilasovo temo o „Novem razredu“, pri čemer ta „novi razred“ ni več politokracija v najožjem pomenu besed e. Njen smisel se je razširil, toda po teh analizah in ocenah predstavlja naprej združeno ekonomsko in politično oblast.“
(Citirano iz „Politike“, 23.7.1971)

Kot vidimo, imamo poleg nove narodne glasbe in njenih novih kom ponistov tudi nove komponiste v politiki. Da bi se politika približala n arodu, je potrebno narodu približati jezik politike, narediti ga je treba bogatejšega in večsmiselnega in posebno še učinkovitejšega. Napori za to so veliki in uspehi, kot vidimo, ne izostajajo: malo narodnih in nep olitičnih besed, malo Đilasa, malo nove levice, malo kominforma in vs e sociološke analize, podatki in filozofski teksti – vse to je UREJENO. To je prava filozofija, in posledice filozofske izobrazbe so lepo vidne.

Resnično, skomponirana je nova pesem, v iskanju so samo še pevci. In sedaj je vprašanje, kdo bo pel? Natečaj je razpisan. Naj se prijavijo tisti, ki so pripravljani peti – ve se za koga. (glej razpise v „Politiki“ in „Komunistu“, junija in julija 1971)

„naj bi“

Sicer podčrtana beseda „naj bi“ iz teksta z naslovom „Novi prepev“ predstavlja edini argument, katerega se avtor te bolj anatemne kot razpr ave poslužuje.

PRIMER, KAKO MALO JE NEKOMU POTREBNO, DA TAKO MNO GO POVE O NAŠI DRUŽBI

Djordje Popović:

„V okviru našega klasičnega političnega izobraževanja smo zvedeli za mnoge probleme in na osnovi tega spoznanja poskušamo razmišljati o našem svetu in stvarnosti.

Toda ko razmišljamo o naši stvarnosti, moramo nujno sprejeti drug sistem in druge kategorije in z njimi svojstveno logiko. Zaradi tega je p o mojem mišljenju nemogoča primerjava, ki postavlja na isto raven kv alitativno in zgodovinsko različne politične sisteme.

Samoupravljanje ni samo in izključno vizija, temveč je tudi stvarno st in to ne stvarnost klasične politične družbe. Zakonitosti so tako spe cifične, da so mogoča poistovetenja samo na formalno zasnovanih krit erijih. Z ozirom na naravo našega političnega sistema se Zveza komuni stov težko vzporeja s katero koli klasično politično stranko. Še več, te žko jo je celo postavljati na isto raven tudi s klasičnimi delavskimi part ijami – z ozirom na funkcije, ki jih uresničuje. Bistvo Zveze komunist ov v samoupravni družbi je drugačno, in to ji onemogoča, da se obnaša sektaško v socialnem smislu.“

(Citirano iz „Gledišta“ – št. 7–8, 1971 – iz razprave „PERSPEKTIV E POLITIČNE AVANTGARDE – ZVEZA KOMUNISTOV DANES I N JUTRI“)

(prevod M.G.)